

ΕΡΩΤΗΣΗ

προς τους υπουργούς

Πολιτισμού και

Περιβάλλοντος και Ενέργειας

4.9.2025

ΘΕΜΑ: Η Γυάρος απειλείται ξανά.

Το προεδρικό διάταγμα με τίτλο «Χαρακτηρισμός, οριοθέτηση και καθορισμός ζωνών και ειδικών κατηγοριών χρήσεων γης της Περιοχής Προστασίας της Βιοποικιλότητας "Νήσος Γυάρος και θαλάσσια ζώνη"» που τέθηκε σε βραχεία δημόσια διαβούλευση από το υπουργείο Περιβάλλοντος, προκαλεί τεράστια ανησυχία. Η παραπάνω θεσμική εξέλιξη, σύμφωνα με την Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου και την Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού «...έρχεται να προστεθεί σε μία μακρά σειρά πιέσεων για άρση της προστασίας στο μαρτυρικό νησί, το οποίο είχε χαρακτηριστεί ιστορικός τόπος (ΦΕΚ 1680Β/17.12.2001), και περιοχή Natura από το 2011, ενώ τα κτήρια των φυλακών του είναι διατηρητέα (ΦΕΚ 772/19-9-2001)...» Προχωρώντας σε μια ιστορική αναδρομή των θεσμικών ενεργειών που έχουν σχέση με την Γυάρο επισημαίνουν πως «[...] ήδη το 2005 κατατέθηκαν αιτήσεις για εγκατάσταση ανεμογεννητριών οι οποίες δεν προχώρησαν. Το 2011 το νησί εντάχθηκε στο δίκτυο NATURA, την ίδια χρονιά όμως, αποχαρακτηρίστηκε τμήμα του νησιού εν μέσω συζητήσεων για επενδύσεις σε αιολικά πάρκα (ΦΕΚ 182ΑΑΠ/21.7.2011), και κάποιες άδειες δόθηκαν το 2012. Το 2019 με απόφαση του Υπουργείου Περιβάλλοντος (ΦΕΚ Δ'389) ολόκληρη η χερσαία και η θαλάσσια περιοχή της Γυάρου χωρίζεται σε ζώνες προστασίας, καμία εγκατάσταση ΑΠΕ και καμία νέα δόμηση δεν προβλέπεται, και επιτρέπεται μόνο διημέρευση. Όμως νέες αρχικές άδειες για ανεμογεννήτριες φαίνεται να δίνονται το 2021. Τέλος, το 2024 προκηρύχθηκε διεθνής διαγωνισμός ιδεών Arxellence 4, από την ιδιωτική εταιρεία Alumil, με την αιγίδα των δύο υπουργείων σας και της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, για τη δημιουργία ενός ενεργειακά αυτόνομου ερευνητικού κέντρου για τη βιοποικιλότητα στην Ανατολική Μεσόγειο [...]

Τα παραπάνω εμπεριέχονται σε μια ανοιχτή επιστολή της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου και της Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού προς το Υπουργείο Πολιτισμού και το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, με την οποία εκφράζουν την έντονη ανησυχία τους για τις αρνητικές συνέπειες που επιφέρει το συγκεκριμένο προεδρικό διάταγμα αφενός στην συλλογική διαδικασία που λέγεται ιστορική μνήμη, αφετέρου σε σχέση με την περιβαλλοντική σημασία της περιοχής. Στην επιστολή τους αναφέρουν πως το εν λόγω Π.Δ. «...αφήνει απροστάτευτη την περιοχή των πέντε όρμων (ΖΔΟΕ-01) -δηλαδή των φυλακών και του στρατοπέδου Γυάρου επιτρέποντας λιμενικά έργα και άλλες εγκαταστάσεις (δίκτυα και υποδομές κοινής ωφέλειας) και μη προβλέποντας αυστηρές ζώνες προστασίας. Επίσης επιτρέπει την εγκατάσταση κατοικίας για προσωπικό και εργαζομένους σε μεγάλο μέρος του νησιού (σε όλη τη Ζώνη Προστασίας της Φύσης και στην περιοχή των φυλακών). Η ασαφής διατύπωση ενέχει τον κίνδυνο της νέας δόμησης, παραβλέπει την υπάρχουσα απαγόρευση διανυκτέρευσης και ανοίγει το δρόμο σε σημαντικές χωρικές παρεμβάσεις πάνω στο νησί...». Ειδικότερα με το άρθρο 4, «...επιτρέπει σε όλες τις ζώνες προστασίας 'έργα εθνικής σημασίας' δημιουργώντας ένα πλαίσιο εξαιρέσεων και ανοίγοντας το δρόμο για παράκαμψη ουσιαστικών μηχανισμών ελέγχου και την εγκατάσταση μεγάλων υποδομών (ΑΠΕ, λιμενικά έργα κλπ...».

Πριν έναν χρόνο, βουλευτές της Νέας Αριστεράς καταθέσαμε κοινοβουλευτική ερώτηση στον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας και στην Υπουργό Πολιτισμού με θέμα: *«Η Γυάρος από ιστορικός τόπος συλλογικής μνήμης, μετατρέπεται σε επενδυτικό project εταιρείας αλουμινίου και κουφωμάτων»*. Στην ερώτηση τονίζαμε πως η επιχειρηματική «αξιοποίηση» και αλλοίωση της ιστορικής φυσιογνωμίας της Γυάρου-ενός από τους εμβληματικότερους ιστορικούς χώρους της σύγχρονης Ελλάδας και ταυτόχρονα μιας Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Natura 2000-είναι ανεπίτρεπτη και ασύμβατη με το ειδικό ιστορικό βάρος τόπων που συνδέονται με σημαίνοντα γεγονότα του 20ου αιώνα- αιώνα των δύο παγκοσμίων πολέμων, συμπεριλαμβανομένου του Ολοκαυτώματος.

Το Υπουργείο Πολιτισμού μας απάντησε μεταξύ άλλων πως «...η Γενική Διεύθυνση Αναστήλωσης, Μουσείων και Τεχνικών Έργων με την υπ' αριθ. ΥΠΠΟ/143975/29.4.2024 Απόφαση (ΑΔΑ: ΨΕ3446ΝΚΟΤ-ΝΛΔ) παρείχε Αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού στον Διεθνή Αρχιτεκτονικό Διαγωνισμό Ιδεών με τίτλο «Διατήρηση της ιστορικής μνήμης και ανάδειξη και προστασία των ιδιαίτερων περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών της νήσου Γυάρου», ο οποίος διοργανώνεται εντός του τρέχοντος έτους από τον Όμιλο ALUMIL. ...»

ΕΠΕΙΔΗ το 2002 είχε ανατεθεί στο ΕΜΠ μελέτη (σύμβαση αρ.

16929/4.11.2002), με επιστημονικά υπεύθυνη την καθηγήτρια Άννη Βρυχέα, η οποία εγκρίθηκε από το υπουργείο Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής (ΥΑΥΠ.ΠΟ./ΔΝΣΑΚ/Γ/53131/1239/25.02.2005) και είχε στόχο την προστασία της Γυάρου αλλά και τη σύνδεσή της με την κοινωνία. Η συγκεκριμένη μελέτη πρότεινε τις ελάχιστες απαραίτητες παρεμβάσεις και τη δημιουργία των απαραίτητων χώρων αποκλειστικά για την ανάδειξη του ιστορικού τόπου και για την διημέρευση των επισκεπτών,

ΕΠΕΙΔΗ οι τόποι μαρτυρίου όπως η Γυάρος που συνδέονται με σημαίνοντα ιστορικά γεγονότα της σύγχρονης Ελλάδας, πρέπει να διατηρούνται από την Πολιτεία με τέτοιο τρόπο, πέρα και πάνω από οποιοδήποτε σχέδιο οικονομικής επένδυσης που δεν θα διασφαλίζει την προστασία του ιστορικού και φυσικού τοπίου, ώστε να αποτελούν ζωντανή μαρτυρία της συλλογικής μνήμης,

ΕΠΕΙΔΗ η Γυάρος ως τόπος εξορίας και βασανισμού κουβαλά το βάρος σημαντικών κεφαλαίων της ιστορίας της χώρας (1947-1952, 1955-1961 και 1967-1974) και των δημοκρατικών αγώνων του λαού μας, τα δε κτήρια και οι κατασκευές στο νησί αποτελούν προϊόν καταναγκαστικής εργασίας των κρατουμένων,

Ερωτώνται οι αρμόδιοι Υπουργοί:

-Γιατί τα Υπουργεία Πολιτισμού και Περιβάλλοντος δεν αξιοποίησαν την μελέτη που είχε ανατεθεί στο ΕΜΠ και είχε εγκριθεί από το υπουργείο Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής και αντιθέτως έδωσαν την αιγίδα τους σε ένα νέο διαγωνισμό ιδεών, ο οποίος έχει πολύ διαφορετικές προτεραιότητες και προσέγγιση για την προστασία του μαρτυρικού νησιού; Προτίθενται να επαναφέρουν στη συζήτηση τη συγκεκριμένη μελέτη, να την βελτιώσουν και να την υλοποιήσουν; Θα αξιοποιήσουν οι αρμόδιες υπηρεσίες των Υπουργείων την τεχνογνωσία του ΕΜΠ και της ΕΛΛΕΤ όπως αυτή περιγράφεται και στην ανοιχτή επιστολή τους;

-Προτίθενται οι πολιτικές ηγεσίες των Υπουργείων να μεριμνήσουν για την κήρυξη του αρχαιολογικού χώρου στο νησί, η πρόταση της οποίας είχε ήδη κατατεθεί στο Υπουργείο Πολιτισμού και η οποία είναι προϋπόθεση για κάθε πρόθεση σχεδιασμού σχετικά με το νησί;

-Θα εξασφαλιστεί με κάθε θεσμικό τρόπο η προστασία του ιστορικού τόπου της Γυάρου- «διαγράφοντας κάθε σκέψη τουριστικής ή επιχειρηματικής εκμετάλλευσής του νησιού», όπως τονίζει χαρακτηριστικά ο *ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΦΥΛΑΚΙΣΘΕΝΤΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΡΙΣΘΕΝΤΩΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΙΑΚΩΝ (ΣΦΕΑ) 1967-1974*, με τον οφειλόμενο σεβασμό στην ιστορική μνήμη και στο ιδιαίτερο οικοσύστημα μοναδικής βιοποικιλότητας μέσα στο οποίο εντάσσεται; -Θα

απαντήσει η Υπουργός Πολιτισμού στα επανειλημμένα αιτήματα του Δ.Σ. του ΣΦΕΑ 1967-1974 για συνάντηση μαζί της, ώστε δια ζώσης να αναπτύξει τις απόψεις του ο φυσικός – ιστορικός εκπρόσωπος των εξόριστων της Γυάρου;

Οι ερωτώντες βουλευτές

Αναγνωστοπούλου Αθανασία (Σία)

Ζεϊμπέκ Χουσεϊν

Ηλιόπουλος Αθανάσιος (Νάσος)

Πέρκα Θεοπίστη (Πέτη)

Τζούφη Μερόπη

Τσακαλώτος Ευκλείδης

Φερχάτ Οζγκιούρ

Φωτίου Θεανώ

Χαρίτσης Αλέξανδρος (Αλέξης)